

“I am euromental”

halluci nation

Babi Badalov: Költői aktivizmus

tranzit.hu, Budapest

2015. november 13 – 2016. január 9.

“Refugee Crisis” – fogadja a felirat a tranzit.hu nyitott irodájaként működő Majakovszkij 102-be betérő látogatót BABI BADALOV *Költői aktivizmus* című kiállításán,¹ amelynek szomorú aktualitást adott, hogy a megnyitó éppen egybeesett a párizsi terrorcselekmények estéjével. Az azerbajdzsáni születésű, ma Párizsban élő művész személyes tapasztalataiból fakadó, finom poétikussággal, de közérthetően megfogalmazott munkái a menekültek, azaz saját identitásának, a kulturális/etnikai diszlokációnak és hibriditásnak a problematikáját, a fogyasztói szemlélettel áthatott „artworld” kritikáját közvetítik.

¹ A *Költői aktivizmussal* szinte egy időben, egy másik kiállításnak is kiindulópontja volt a migráció aktuális és egyre erőteljesebbé váló problémája: Gróf Ferenc, Vladan Jeremić és Volodymyr Kuznetsov *Cold Wall – Kollektív vizuális reakció kerítésekre és emberekre* című projektjét Kopeczky Róna gondozta (Stúdió Galéria, Budapest, 2015. november 17 – december 10. ld.: <http://studio.c3.hu/arch/cold-wall/>). A galériatér falfelületén végigvonuló, helyenként karikatúraszerű falfestmény közérthető nyelven fogalmazott meg kritikát a menekültválság megoldására/felszámolására irányuló politikai törekvésekkel kapcsolatban.

BABI BADALOV

I am Euromental, 6. Moszkvai Biennále, 2015

Az installatív elrendezésű tárgycsoportok központi elemei talált és kölcsönzött, tömegtermelésre utaló, de már selejtesnek tűnő tárgyak (kirakati bábuk, pótlók). De az aktivizmus fontos tárgyai azok a falfeliratok, textilek, cédulák, szórólapok is, melyeken – a tüntetések verbális-vizuális retorikájához hasonlóan – rövid, tömör (sokszor ironikus) szlogenek, szállóigék és szövegek a művész által módosított változatai olvashatóak.

Babi Badalov² először akkor szerepelt Budapesten, amikor a Műcsarnokban 1990-ben *Pétervári újak – Fiatal leningrádi képzőművészek* címmel megrendezték a hetvenes években induló, majd TIMUR NOVIKOV köré csoportosuló művészek bemutatkozását.³ „Amikor Pétervárra utaztam, azt gondoltam, hogy kortárs művész leszek, mert akkoriban minden olyan szűk keretek között mozgott, mindent, ami nem realista volt, burzsoának, imperialistának tartottak. Nagyon szerettem volna kortárs művészé válni, ami a kommunizmus oppozícióját, a tiltott művészetet jelentette. Elkezdtem foglalkozni a forradalommal, a modernizmussal, elkezdett érdekelni a 20. századi, a kortárs művészet. Péterváron ismertem meg VADIM OVCSINNYIKOVOT. Az első kiállításomat ugyan

² <http://babibadalov.com>

³ Timur Novikov 1978-ban állt a csoport élére. Főhadiszállásuk az egykori Cirill és Metód-templom. A nyolcvanas évek elejétől megkezdődik a legalizálás első hulláma. 1982-ben, ekkor áll össze a csoport – az Új Művészek – magva: Novikov, Ivan Szotnyikov, Jevgenij Kozlov, Vadim Ovcsinnyikov.

bezárták, de később részt vettem különböző kiállításokon, összejöveteleken, sokszor lakásokban, szép lassan összetalálkoztam Timurral, AFRIKÁVAL (SZERGEJ BUGAJEVVEL) és végül a non-konformisták egyike lettem.⁴ A budapesti kiállítás után Babi nem tér vissza Szentpétervárra, nyugatabbra utazott, csak 1994-ben járt újra Oroszországban, majd Azerbajdzsánban.

A „Make Riot Not War” feliratú pólót viselő torzó próbabábu csaknem elsüllyed a padlóra kiszórt papírlapok között, mögötte a falon újságkivágatok, plakátok, szórólapok a „bibliothek of violence” lapjai, közöttük-felettük feliratok vagy rajzokba torkolló szövegek. A „Do you believe the artist can make a change in society?” felirattól kinövő vonalak a művészre emlékeztető férfi profiljához vezetnek. Badalov a keleti és nyugati kultúra ötvözeteként tekint magára,⁵ mely fogalmak, kategóriák eltérő értelmezését élete során különböző nézőpontokból tapasztalhatta meg. Oroszország történetében a Nyugat követendő mintaként értelmeződik, Nagy Péter számára a nyugati minták alkalmazása az Európa felé nyitást, az európai állammá válást jelentette. Badalov gyökerei a többségében iszlám vallású Azerbajdzsánba nyúlnak vissza: innen, egy fanatikus síita családból származik. 1980-ban indult Leningrádba szülőfalujából, az 1990-es budapesti kiállítása után több éven keresztül folyamodott menekültstátuszért különböző országokban, majd végül Párizsban telepedett le. A kultúrák közötti közvetítés missziója – mely mindig nagyfokú személyességből fakad – jelenik meg a 6. Moszkvai Biennáléra (2015)⁶ készített *I am Euromental* című munkáján konkrét formában is, az állványzatra kifeszített, kiterített textilek fölötti „transzparensként”: „My Mission mixing cultures Mission”.

E munkához hasonlóan a tranzit.hu kiállításán is a menekültválság kerül középpontba, amit egyrészt a multikulturális Párizs és a migráció problémája, másrészt az alkotó személyes tapasztalatai aktualizálnak, miközben a mű implikálja a (művészi) aktivizmus kérdéskörét is. CHANTAL MOUFFE megfogalmazásában: „játszhatnak-e a művészeti gyakorlatok kritikus szerepet egy olyan társadalomban, ahol a művészek és kulturális munkások a kapitalista termelés eszközeivé válnak?”⁷ Hiszen – mondja Mouffe – a művészeti kritika a kapitalista termelés fontos elemévé vált, semlegesítve így a

kritika bármely formáját. A művészetet és politikát nem különálló területként tételező felfogásban a művészeti aktivizmus olyan hegemonia-ellenes intervenciókat hajt végre, melyek felfedik a kapitalizmus elnyomó jellegét. Badalov használja azokat az elemeket, amiket a tömegtermelés is, s nem csupán visszajára fordítja őket: az egyszerű nyelvi közlések, szlogenek népszerűvé válhatnak, a képek és jelképek közérthető nyelvére támaszkodva gyors befogadást tesznek lehetővé. „A művészet morális kérdést jelent számomra. Szeretném bizonyítani, hogy a művészet tud segíteni másoknak. Az a feladatom, hogy megmutassam: hogyan gondolkodnak és gondolkodtak az emberek. Ha lehetséges, ezt emocionálisan teszem. Természetesen vannak, akik máshogyan gondolkodnak és a kapitalizmust építik és szolgálják ki, mint például a nagy költségvetéssel dolgozó művészek, szobrászok (lásd a *piece of art – peace of art* című munkámat). Én harcolok a kapitalizmussal. Mostanában nagyon

BABI BADALOV

Költői aktivizmus. Kiállításrészlet, tranzit.hu., Budapest, 2015
© Fotó: Tulisz Hajnalka

4 A szövegben közölt idézetek (amennyiben másként nem jelölöm), a 2015. december 18-án művésszel folytatott Skype-beszélgetéséből valók.

5 A kiállítás kurátora, Hegyi Dóra művésszel készített interjúja: http://tranzit.blog.hu/2015/11/25/huszonot_evvel_ezelott_konnyu_volt_illegalis_bevandorlonak_lenni_interju_babi_badalovval (2015. 12. 22.)

6 <http://6th.moscowbiennale.ru/>

7 Chantal Mouffe: Művészeti aktivizmus és agonisztikus terek. Fordította: Sipos Dániel. <http://exindex.hu/index.php?l=hu&page=3&id=954> (2015. 12. 22.)

BABI BADALOV
Költői aktivizmus. Antifashion, tranzit.hu., Budapest, 2015
© Fotó: Tulisz Hajnalka

hasonló műveket hozok létre, de nem tehetek mást, mert ezek mintha a könyvem lapjai lennének.” A kulturális tradíciók szövevényében Badalovot mégsem az izoláltság, hanem a hibriditás jellemzi, melynek alappillérei a keleti iszlám kultúra és az elnyomó kommunista rendszer, a Szovjetunió jelentette számára. „Hiszek abban, hogy a művészeti gyakorlatok kritikus szerepet játszhatnak a társadalomban, ami úgy valósítható meg, hogy elválasztom a kapitalista termelési eszközöktől. (...) Úgy gondolom, hogy el kell hoznom Franciaországba a kultúrámat, ahol már hét éve élek és hozzá kell tennem a franciát. (...) Nem vagyok tradicionális, vallásos, mindig azt mondom, hogy ‘euromental’, hogy ‘hibrid’ vagyok. Az általam használt betűknek az arabhoz, illetve a fárszihoz [perzsához] van köze, ornamenseken alapulnak, ezek transzformálódnak latin betűkké.” Badalov szavakkal, szövegekkel, nyelvtanilag gyakran helytelen mondatokkal, kalligrafikusan kanyargó betűkkel kísérletezik; a vizuális költészet mentén, illetve azon keresztül fejezi ki magát. Mostani, nyelvi alapú művészetének gyakori módszere, hogy kisebb változtatásokat, cseréket hajt végre („Mazimir Kalevics”), így hangsúlyozva a módosítások során létrejött, számára fontos jelentéseket. Ezek a munkák fogalmilag rendkívül telítettek, sűrítettek: a gondolkodás nyelvi oldala a domináns. Esetenként több nyelvet („Je suis hybread”) vagy abc-t kever (a kultúrák közötti „átírást” a cirill és a latin abc biztosítja: „Paris Парис” „BonЖур BonJour”), félreír, félreért, hibázik. Más esetekben hangzásbeli és formai hasonlóság alapján köt össze szavakat: „prayer player”, „Election Erection”, „Make Piece Make Peace” stb.

A tranzit.hu kiállításán az *Antifashion* című tárgycsoport viseltes próbababák sorából áll, ruháikon, pólóikon a Badalovtól megszokott módon foltokba torkolló, indákba kifutó feliratok. A textileken a keleti motívumokat idéző, a művész gyermekkorát jelentősen meghatározó vizualitás, a használt ruhákban pedig a szegénység megtapasztalásának élménye köszön vissza. A fogyasztás jellemző termékeire, a kirakati bábukra és a divat vizualitására támaszkodó nyelvzetének személyes és kollektív nézőpontú megközelítése egyértelműen kritikai attitűdöt eredményez az általa is meghatározott

kontextusban: „a kapitalizmus fogyasztást teremt, melyet sok művész kiszolgál. Az én művészi-kulturális szemléletmódom ezzel ellentétben, mint alternatíva, szemben áll a kapitalizmussal.” Nem is annyira a műtárgy státuszáról lemondó, anti-művek ezek, mint inkább az aktivizmus és a populizmus körét érintő egyértelmű kérdések. Költőiségüket erősíti a betűk finom megformálása, elmosódása. A művek a teret elárasztó szövegekből építkeznek: A4-es lapokon, pólókon, ruhákon, a terem falaira akasztott vászondarabokon jelennek egymás módosított változatai, variációi, gyakran ugyanazok a szövegek más-más formában; átszövik, behálózzák a kiállítóteret. A falra helyezett lapok egyikén olvasható „hallucination” a kifeszített textilre írt „money festation” szókapcsolat révén nyer kontextust, amely egyben ki is tágítja az értelmezési körét. A különböző felületeken megjelenő szavak már önmagukban, eleve is rendkívül telítettek fogalmilag, Babi újraírása pedig úgy sűríti még inkább össze a jelentésüket, hogy közben új perspektívákat is megnyit. Nem nosztalgiával tekint a múltjára, egykori hazájára, hanem éppen az olyan fogalmaknak, mint például a hazának a jelentése oldódik fel, s tűnik újra és újra elő úgy, hogy részese legyen egy traumával telített, személyes narratívának.